

Aralık 2022

Yıl: 6 Sayı: 2 ss. 210-220

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Geliş Tarihi: 07.08.2022

Kabul Tarihi: 08.09.2022

ISSN: 2619-9408

December 2022

Volume: 6 Issue: 2 pp. 210-220

Article Type: Research Article

Submitted: 07.08.2022

Accepted: 08.09.2021

TÜRKİYE’DE EĞİTİM-ÖĞRETİM PROGRAMLARI İLE İLGİLİ YAPILMIŞ LİSANSÜSTÜ TEZLERİN ARAŞTIRMA EĞİLİMLERİ (2010-2022 YILLARI)

Emrullah BANAZ* Aslı MADEN Mete Yusuf USTABULUT*****

Öz

Araştırmada, Türkiye’de öğretim programları üzerine yapılmış lisansüstü tezlerin farklı değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden olan içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın veri kaynağı, Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi arşivinden alınmıştır. Veri toplama sürecinde doküman incelemesi tekniğinden yararlanılmıştır. Veri analizinde betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Araştırma bulgularından hareketle erişilen sonuçlarda 2010 ile 2022 yılları arasında eğitim/öğretim programına yönelik hazırlanan 231 lisansüstü teze erişilmiştir. Tezler 56 farklı üniversitede hazırlanmıştır. Konuyla ilgili olarak en fazla 2019 yılında çalışma yapılmıştır. Hazırlanan tezlerin en fazla eğitim programları ve öğretim branşına yönelik hazırlandığı görülmekle beraber tezlerin danışman unvanlarına göre en fazla Yrd. Doç. Dr./ Dr. Öğr. Üyesi unvanındaki öğretim elemanlarının tez danışmanlığı yaptığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Program geliştirme, lisansüstü, tez, araştırma, eğitim programı, analiz.

Research Tendencies of Postgraduate Theses Related to Education and Training Programs in Turkey (2010-2022 Years)

Abstract

In the research, it is aimed to examine the postgraduate theses on curricula in Turkey in terms of different variables. For this purpose, content analysis method, which is one of the qualitative research methods, was used in the research. The data source of the research was taken from the archive of the National Thesis Center of the Council of Higher Education. Document analysis technique was used in the data collection process. Descriptive analysis technique was used in data analysis. Based on the research findings, 231 graduate theses prepared for the education/training program between 2010 and 2022 were accessed. Theses were prepared in 56 different universities. The most studies on the subject were carried out in 2019. Although it is seen that the theses prepared mostly for the education programs and teaching branch, the theses are mostly Assist. Prof. Dr. / Dr. Instructor It has been seen that those who are members of the title are thesis advisors.

Keywords: Program development, graduate, thesis, research, education program, analysis.

* Dr. Öğr. Üyesi, Bayburt Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü, emrullahbanaz@hotmail.com, ORCID:000-0002-5804-9339.

** Doç. Dr., Bayburt Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğit. Bölümü, aslimaden@bayburt.edu.tr, ORCID:0000-0002-3336-0198

*** Doç. Dr., Bayburt Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğit. Bölümü, meteustabulut@bayburt.edu.tr, ORCID:0000-0002-8864-645X.

Giriş

Eğitim sistemlerinin temel amacı değerler ve yetkinliklerle bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlara sahip bireyler yetiştirmektir (MEB, 2019). Bu davranışlara sahip bireyler yetiştirmek, çağın gereklerine uygun bir eğitim ve öğretim programı ile mümkün olabilmektedir. Büyükkaragöz'e (1997) göre program kavramı, kökeni Yunanca'dan gelmekte ve "Genel olarak yapılması gereken bir işlerin bölümlerini, her bölümün yapılış sırasını, zamanının ve ne şekilde yapılacağını gösteren bir tasarı" olarak tanımlanabilmektedir (akt. Kaya & Eroğlu, 2021: 775). Türkçe Sözlük (2011)'e göre ise öğretim programı; bir okulu tamamlamak veya belli bir alanda uzmanlaşmak için gerekli ders ve konuların okunmasını kapsayan plan, ders programı, müfredat, müfredat programı" şeklinde tanımlamıştır.

Öğretim programı geliştirme aşamaları, bilimselliği kanıtlanan bir çalışmaya ve o çalışmanın sonuçlarına dayalı olmak durumundadır. Bir eğitim öğretim programı geliştirilmeden önce şu aşamaların izlenmesi gerekir:

- Yapılacakların belirlenmesi,
- Ögelerin belirlenmesi ve yapılandırılması,
- Ögelerin ilişkileri,
- Programın etkililiğinin değerlendirilmesi (Eğitim İzleme Raporu, 2017).

Belirtilen maddelerden hareketle, öğretim programı geliştirilirken öncelikle programın nasıl olacağını, içerisinde neler barındıracağını tasarlamak gerekmektedir. Bu tasarımın içeriğinde hangi ögelerin yer alacağı da belirlenmelidir. Program geliştirme, tüm bu durumların düzenlenmesine ek olarak anlamlı bir bütünlük içinde gerçekleştirilmelidir.

Atasöz'ün (2008) hareketle günümüzde sosyal, siyasi, toplumsal, ekonomik kalkınmanın en önemli etkenlerinden biri olan eğitim, tüm dünyada baş döndürücü bir hızla ve sürekli olarak değişim içindedir. Gelişmiş dünya ülkelerinin çoğu, ülkemize kıyasla eğitim sistemlerini çağın koşullarına uygun olarak sürekli değiştirmekte ve gelişmelere uyum sağlamak için eğitim süresi, okul türü ve eğitim programları gibi birçok alanda çeşitli reformlar yapmaktadırlar. Günümüzde eğitim sistemimizin nitelik ve niceliğini artırmak için, Millî Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu tarafından çeşitli branşlara yönelik öğretim programlarının geliştirilmesi olumlu bir durumun varlığının ve sistemli bir sürecin işaretidir.

İlgili alanyazının taranması sonucunda eğitim ve öğretim programları ile ilgili bazı çalışmalar yapıldığı fark edilmiştir. Örneğin, Hazır-Bıkmaz ve diğerlerinin (2012) eğitim programları ve öğretim alanında yapılan doktora tezlerini 1974-2009 aralığında incelemesi, Gömleksiz ve Bozpolat'ın (2013) eğitim programları ve öğretim alanındaki lisansüstü çalışmaları değerlendirmeleri. Ozan ve Köse'nin (2014) eğitim programları ve öğretim alanındaki çalışmaların eğilimlerini ele almaları, Schreglmann'ın (2016) program geliştirme ile ilgili yapılan lisansüstü doktora tezlerine yönelik içerik analizi yapması Kozikoğlu ve Senemoğlu'nun (2016) eğitim programları ve öğretim alanında yapılmış doktora tezlerine yönelik içerik analizi yapmaları. Yağan ve Çubukçu'nun (2021) 2006-2017 yılları arasında yazılmış eğitim programları ve öğretim alanına yönelik hazırlanan doktora tezlerini değerlendirmeleri. Kaya ve Eroğlu'nun (2021) teknoloji ile ilgili yapılmış eğitim programları ve öğretim çalışmalarını incelemeleri konuyla ilgili önemli bilgiler içermektedir. Buna karşın, eğitim ve öğretim programı geliştirme üzerine 2010 ile 2022 yılları arasında hazırlanmış lisansüstü tezleri bütüncül bir bakış açısı ile inceleyen bir çalışmanın olmadığı fark edilmiştir. Bu açıdan hazırlanan bu çalışmanın eğitimde program geliştirme alanında ve öğretim programları ile ilgili yapılacak çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada, Türkiye’de öğretim programları üzerine yapılmış lisansüstü tezlerin araştırma eğilimlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın amacından hareketle aşağıdaki şu sorulara yanıtlar aranmıştır:

1. Öğretim programları üzerine yapılan lisansüstü tezlerin öğrenim kademelerine göre dağılımı nasıldır?
2. Öğretim programları üzerine yapılan lisansüstü tezlerin yıl değişkenine göre dağılımı nasıldır?
3. Öğretim programları üzerine yapılan lisansüstü tezlerin branşlara göre dağılımı nasıldır?
4. Öğretim programları üzerine yapılan lisansüstü tezlerin üniversitelere göre dağılımı nasıldır?
5. Öğretim programları üzerine yapılan lisansüstü tezlerin danışman unvanlarına göre dağılımı nasıldır?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, öğretim programları ile ilgili hazırlanmış lisansüstü tezlerin eğilimlerini incelemek amacıyla nitel araştırma yöntemlerinden olan doküman incelemesi kullanılmıştır. Neuman’e göre “Nitel araştırmalarda determinist yaklaşım ön planda tutulmaz ve olaylar arasında neden-sonuç ilişkisi kurulmaz. Sayısal verilere ve istatistiklere daha az yer verilirken sözlü ve nitel analizlere daha çok vurgu yapılır. Nitel araştırmalar olayların ve bağlamların dilini kullanır, olayları bağlam içerisinde inceler. Sorunları, içerisinde oluşup geliştiği değerler sisteminden yalıtılarak analiz etmez, durumlara egemen olan ilişkiler ağını kendi doğal ortamında yorumlamaya veya bunların anlamlarını ortaya çıkarmaya çalışır” (akt., Karataş, 2015: 64). “Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen, olay veya olgular hakkında, bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Dokümanlar, nitel araştırmalarda, etkili bir şekilde kullanılması gereken önemli bilgi kaynaklarıdır” (Şimsek, 2009: 43-44).

Araştırmanın Veri Kaynağı

Araştırmanın veri kaynağı, Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi’nde yer alan ve yayımlanma izni olan öğretim programları ile ilgili lisansüstü tezleridir. Araştırma amacına bağlı olarak öğretim programları ile ilgili tezleri belirlemek için; *program geliştirme ve öğretim programı* anahtar kelimeleri ile tarama yapılmıştır. Bu işlem sonucunda, 2010 ile 2022 yılları arasında erişim izni olan 190 yüksek lisans ve 41 doktora tezi olmak üzere toplam 231 lisansüstü teze erişilmiştir.

Verilerin Toplanması ve Verilerin Analizi

Araştırmanın verileri, Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi’nde yer alan öğretim programları ile ilgili arşivlenmiş tez çalışmalarının erişime açık olanları üzerinde yapılan doküman incelemesi ile toplanmıştır.

Erişilen çalışmalar öğrenim düzeyi, yıl, branş, üniversite, danışman unvanı başlıkları bakımından betimsel analize tabi tutulmuştur. Betimsel analiz “Belirli bir konuda yapılan çalışmaların ele alınıp eğilimlerinin ve araştırma sonuçlarının tanımlayıcı bir boyutta değerlendirilmesini içeren sistematik çalışmalardır” (Çalık & Sözbilir, 2014: 34). Betimsel analiz kodlama, sınıflama ve tanımlama işlemleri ile gerçekleştirilir (Glesne, 2012). Veri kaynağında yer alan lisansüstü tezler üzerinde öğrenim düzeyi, yıl, branş, üniversite, danışman unvanı açısından incelemeler yapılmış ve sonuçlar yorumlanmıştır.

Araştırmanın güvenilirliğini tespit etmek amacıyla iki araştırmacı tarafından oluşturulan kategoriler karşılaştırılarak araştırmanın güvenilirliği saptanmaya çalışılmıştır. Araştırmanın güvenilirliği Miles ve Huberman (1994) tarafından önerilen [Güvenirlilik= Görüş birliği/(görüş birliği+görüş ayrılığı)x100] formülüne göre hesaplanmıştır. Hesaplama sonucunda araştırmanın güvenilirliği %96 olarak bulunmuştur. Hesaplama sonucunun %70’in üzerinde çıkması Miles ve Huberman (1994) tarafından da kabul edildiği üzere, araştırmanın güvenilir olduğunu ortaya koymuştur.

Bulgular

Birinci Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular

Araştırmanın “Öğretim programları üzerine yapılan lisansüstü tezlerin öğrenim kademelerine göre dağılımı nasıldır?” şeklindeki birinci sorusuna yönelik bulgulara Tablo 1’de yer verilmiştir:

Tablo 1. Öğretim programları üzerine hazırlanmış tezlerin öğrenim kademelerine göre dağılımı.

Öğrenim Düzeyi	f	%
Yüksek lisans	190	68,46
Doktora	41	31,54
Toplam	231	100

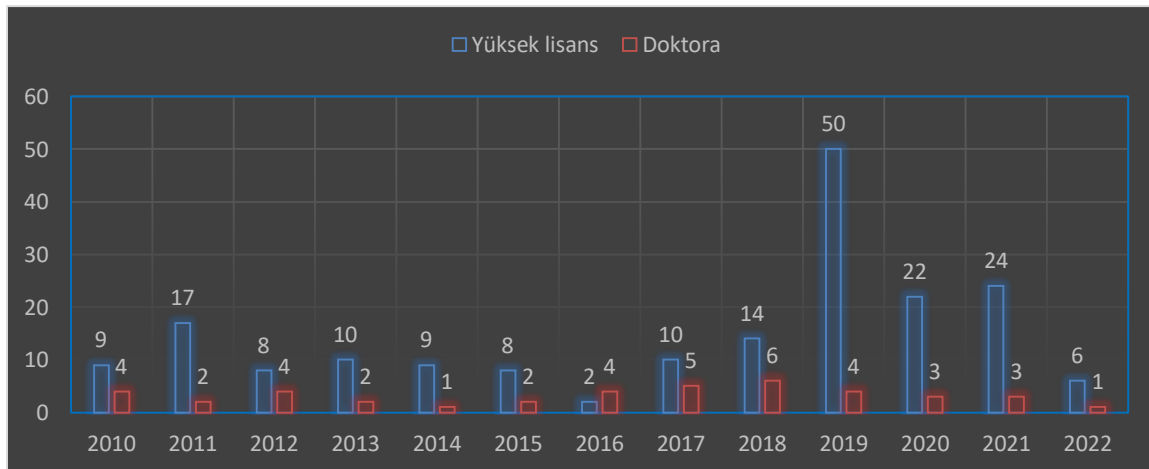
Tablo 1’den hareketle, öğretim programları üzerine yapılmış olan 231 bilimsel çalışmanın 190’ının (%68) yüksek lisans tezi olarak hazırlandığı görülürken 41’inin ise (%32) ise doktora tezi olarak hazırlandığı görülmektedir.

İkinci Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular

Araştırmanın “Öğretim programları üzerine yapılan lisansüstü tezlerin yıl değişkenine göre dağılımı nasıldır?” şeklindeki ikinci sorusuna yönelik bulgulara Tablo 2 ve Grafik 1’de yer verilmiştir:

Tablo 2. Öğretim programları üzerine yapılmış lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımı

Yıl	YL	DR	Toplam
2010	9	4	13
2011	17	2	19
2012	8	4	12
2013	10	2	12
2014	9	1	10
2015	8	2	10
2016	2	4	6
2017	10	5	15
2018	14	6	20
2019	50	4	54
2020	22	3	25
2021	24	3	27
2022	6	1	7
Toplam	190	41	231

Grafik 1. Öğretim programları üzerine hazırlanmış lisansüstü tezlerin yıllarına göre dağılımı

Tablo 2 ve Grafik 1 incelendiğinde, öğretim programları üzerine hazırlanan tezlerden, yüksek lisans tezlerinin ($f=190$), doktora tezlerine ($f=41$) göre daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Araştırmanın

yıllara göre dağılımına bakıldığında ise yüksek lisans düzeyindeki araştırmaların en fazla 2019 yılında ($f=50$) yazıldığı, doktora düzeyindeki araştırmaların en fazla 2018 yılında ($f=6$) yazıldığı görülmektedir. Buna ek olarak özellikle 2019 yılında lisansüstü çalışmalarda dikkat çeken bir artış olduğu, bu artışın özellikle yüksek lisans tezlerinde gerçekleştiği belirlenmiştir.

Üçüncü Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular

Araştırmanın “*Öğretim programları üzerine yapılan lisansüstü tezlerin branşlara göre dağılımı nasıldır?*” şeklindeki üçüncü sorusuna yönelik bulgulara Tablo 3’te yer verilmiştir.

Tablo 3. Öğretim programları üzerine yapılmış çalışmaların branşlara göre dağılımı

Branş	f	%
Almanca Eğitimi	2	0,87
Arap Dili Eğitimi	2	0,87
Beden eğitimi	4	1,73
Bilgisayar Eğitimi	5	2,16
Biyoloji Eğitimi	1	0,43
Coğrafya Eğitimi	3	1,30
Çerkez Dili Eğitimi	2	0,87
Çocuk Gelişimi	1	0,43
Din Eğitimi	14	6,06
Eğitim Bilimleri	11	4,76
Eğitim Programları ve Öğretim	39	16,88
Eğitim Yönetimi	2	0,87
Eğitimde Program Geliştirme	5	2,16
El Sanatları Eğitimi	2	0,87
Felsefe Eğitimi	1	0,43
Fen Bilgisi Eğitimi	28	12,12
Fizik Eğitimi	1	0,43
Fransız Dili ve Edebiyatı	2	0,87
Grafik Eğitimi	1	0,43
Hukuk Eğitimi	1	0,43
İngiliz Dili Eğitimi	6	2,60
Matematik Eğitimi	13	5,63
Müzik Eğitimi	18	7,79
Psikoloji Eğitimi	1	0,43
Resim-iş Eğitimi	4	1,73
Sınıf Eğitimi	16	6,93
Sosyal Bilgiler Eğitimi	21	9,09
Tarih Eğitimi	3	1,30
Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi	2	0,87
Türkçe Eğitimi	20	8,66
Toplam	231	100,00

Tablo 3'ten hareketle, öğretim programlarıyla ilgili tezlerin branş dağılımına bakıldığında, (%16,88) ($f=39$) ile en fazla eğitim programları ve öğretim alanında hazırlanmış tezler olduğu anlaşılmaktadır. Bunu sırasıyla fen bilgisi ($f=28$), sosyal bilgiler ($f=21$), Türkçe eğitimi ($f=20$), müzik eğitimi ($f=18$), din eğitimi ($f=14$) branşlarının takip ettiği görülmektedir.

Dördüncü Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular

Araştırmanın “*Öğretim programları üzerine yapılan lisansüstü tezlerin üniversitelere göre dağılımı nasıldır?*” şeklindeki dördüncü sorusuna yönelik bulgulara Tablo 4'te yer verilmiştir:

Tablo 4. Öğretim programları üzerine yapılmış lisansüstü tezlerin üniversitelere göre dağılımı

	Üniversiteler	f	%
1	Abant İzzet Baysal Üniversitesi	3	1,30
2	Adıyaman Üniversitesi	1	0,43
3	Afyon Kocatepe Üniversitesi	8	3,46
4	Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi	1	0,43
5	Ahi Evran Üniversitesi	3	1,30
6	Akdeniz Üniversitesi	5	2,16
7	Amasya Üniversitesi	2	0,87
8	Anadolu Üniversitesi	7	3,03
9	Ankara Üniversitesi	5	2,16
10	Atatürk Üniversitesi	11	4,76
11	Balıkesir Üniversitesi	3	1,30
12	Bartın Üniversitesi	1	0,43
13	Başkent Üniversitesi	1	0,43
14	Cumhuriyet Üniversitesi	3	1,30
15	Çukurova Üniversitesi	8	3,46
16	Dokuz Eylül	5	2,16
17	Düzce Üniversitesi	4	1,73
18	Ege Üniversitesi	3	1,30
19	Erciyes Üniversitesi	2	0,87
20	Erzincan Üniversitesi	2	0,87
21	Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	3	1,30
22	Fırat Üniversitesi	5	2,16
23	Gazi Üniversitesi	30	12,99
24	Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi	2	0,87
25	Giresun Üniversitesi	1	0,43
26	Hacettepe Üniversitesi	9	3,90
27	Hitit Üniversitesi	1	0,43
28	İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi	1	0,43
29	İnönü Üniversitesi	4	1,73
30	İstanbul Aydın Üniversitesi	3	1,30
31	Karadeniz Teknik Üniversitesi	1	0,43
32	Dumlupınar Üniversitesi	1	0,43
33	Maltepe Üniversitesi	1	0,43
34	Manisa Celal Bayar Üniversitesi	3	1,30
35	Mardin Artuklu Üniversitesi	1	0,43
36	Marmara Üniversitesi	21	9,09
37	Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	4	1,73
38	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	4	1,73
39	Necmettin Erbakan Üniversitesi	8	3,46

40	Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi	2	0,87
41	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	5	2,16
42	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	10	4,33
43	Orta Doğu Teknik Üniversitesi	3	1,30
44	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi	1	0,43
45	Sakarya Üniversitesi	4	1,73
46	Selçuk Üniversitesi	2	0,87
47	Süleyman Demirel Üniversitesi	1	0,43
48	Bursa Uludağ Üniversitesi	5	2,16
49	Uşak Üniversitesi	2	0,87
50	Yıldız Teknik Üniversitesi	6	2,60
51	Yüzüncü Yıl Üniversitesi	1	0,43
52	Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi	4	1,73
53	Aydın Adnan Menderes Üniversitesi	1	0,43
54	Boğaziçi Üniversitesi	1	0,43
55	İstanbul Üniversitesi	1	0,43
56	Yakın Doğu Üniversitesi	1	0,43
Toplam		231	100

Tablo 4'e göre, öğretim programlarıyla ilgili tezlerin üniversitelere göre dağılımına bakıldığında, konuyla ilgili olarak (%12,99) ($f=30$) oranı ile en fazla Gazi Üniversitesi'nde çalışma yapılmıştır. Bunu sırasıyla; Marmara ($f=21$), Atatürk ($f=11$), Çanakkale Onsekiz Mart ($f=10$), Hacettepe Üniversitelerinin ($f=9$) takip ettiği görülmektedir.

Beşinci Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular

Araştırmanın “*Öğretim programları üzerine yapılan lisansüstü tezlerin danışman unvanlarına göre dağılımı nasıldır?*” şeklindeki beşinci sorusuna yönelik bulgulara Tablo 5'te yer verilmiştir:

Tablo 5. Öğretim programları üzerine yapılmış lisansüstü tezlerin danışman unvanlarına göre dağılımı

Danışman	f	%
Yrd. Doç. Dr./Dr. Öğr. Üyesi	89	38,53
Doç. Dr.	63	27,27
Prof. Dr.	79	34,20
Toplam	231	100

Tablo 5'ten hareketle, öğretim programları üzerine yapılmış olan 231 lisansüstü teze en fazla ile Yardımcı Doçent Doktor / Doktor Öğretim Üyelerinin ($f=89$) danışmanlık yaptığı görülmektedir. Bunun yanında çalışmaların 79'unda Profesör, 63'ünde ise Doçentler danışmanlık yapmıştır.

Sonuç ve Tartışma

Türkiye'de öğretim programları ile ilgili yapılmış lisansüstü tezlerin eğilimlerinin incelendiği araştırmanın bulgularından hareketle şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Araştırma sonuçlarına göre öğretim programları üzerine yapılmış olan 231 lisansüstü tezin 190'ının yüksek lisans tezi, 41'inin ise doktora tezi olarak hazırlandığı tespit edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, yüksek lisans düzeyindeki araştırmaların daha fazla olması Baki'nin (2019) çalışmasında elde ettiği sonuçlarla örtüşmektedir. Baki (2019) yabancılara Türkçe öğretimi alanındaki araştırmaların eğilimlerini incelediği araştırmasında yüksek lisans tezlerinin daha fazla yazıldığı sonucuna ulaşmıştır. Buna ek olarak Eyüp (2020) araştırmasında, yüksek lisans tezlerinin daha fazla hazırlandığını belirtmiştir. Sezer ve diğerleri (2019) araştırmalarına dâhil ettikleri 144 lisansüstü çalışmanın 123'ünün yüksek lisans tezi olduğunu ifade etmişlerdir. Yorulmaz (2016) araştırmasında incelediği 1008 lisansüstü çalışmanın 818'inin yüksek lisans tezi olduğu sonucuna varmıştır. Ustabulut

(2021) Türkçe öğretimine yönelik yaptığı araştırmasında, yüksek lisans tezlerinin daha fazla yer aldığı sonucuna ulaşmıştır.

Araştırmada öğretim programları üzerine hazırlanan tezlerin yıllara göre dağılımına incelenmiş ve yüksek lisans düzeyindeki araştırmaların en fazla 2019 yılında; doktora düzeyindeki araştırmaların ise en fazla 2018 yılında yazıldığı görülmüştür. Şentürk ve Yazar (2021) Türkçe öğretimi üzerine yapılmış lisansüstü tezlerin analizlerini inceledikleri araştırmalarında, 2018 ve 2019 yıllarında tezlerde artış olduğunu ifade etmişlerdir. Maden (2021) araştırmasında, 2010 yılından itibaren lisansüstü eğitim çalışmalarında artış olduğunu ifade etmiştir. Kozikoğlu ve Senemoğlu (2016) araştırmalarında, son yıllara doğru lisansüstü çalışmalarda artış olduğunu ifade etmişlerdir. Eyüp (2020) araştırmasında, 2010 yılı ile birlikte lisansüstü tez çalışmalarında artış olduğunu ifade etmiştir. Bunların yanı sıra Yağan ve Çubukçu (2019) da araştırmalarında, son yıllarda lisansüstü çalışmalarda artış yaşandığını açıklamıştır. Lisansüstü çalışmalarda son yıllarda yükseliş yaşanmasında, lisansüstü programların sayısının ve buna bağlı olarak öğrenci kabulünün artmasının etkili olduğu söylenebilir.

Araştırma sonuçlarına göre, öğretim programlarıyla ilgili tezlerin en fazla eğitim programları ve öğretim branş/alanında hazırlanmış olduğu belirlenmiştir. Bunu sırasıyla Fen Bilgisi, sosyal bilgiler, Türkçe eğitimi, müzik eğitimi, din eğitimi branşlarının takip ettiği görülmüştür. Gömleksiz ve Bozpolat'ın (2013) eğitim programları ve öğretim alanındaki lisansüstü tezleri incelediği araştırmasında, en fazla program değerlendirme çalışmalarına yönelik tezlerin hazırlandığını tespit edilmiştir. Küçüközer (2016) fen bilgisi eğitimi alanında yapılmış doktora tezlerini incelediği araştırmasında, hazırlanan tezler arasında program geliştirme ile ilgili tezlerin de yer aldığını belirtmiştir. Dilek ve arkadaşlarının (2018) sosyal bilgiler eğitimi üzerine yapılmış lisansüstü tezleri incelediği araştırmalarında, hazırlanan tezler içerisinde içerik ve program geliştirmeye yönelik tezler olduğunu ortaya konulmuştur. Önal ve Maden'in (2021) Türkçe eğitimi ile ilgili lisansüstü tezlerin eğilimlerini incelediği araştırmasında, hazırlanan tezler içerisinde öğretim programına yönelik çalışmaların olduğunu görülmüştür. Yukarıda belirtilen araştırma sonuçları ile bu çalışmanın bulgularının örtüştüğü söylenebilir.

Öğretim programlarıyla ilgili tezlerin üniversitelere göre dağılımına bakıldığında, konuyla ilgili olarak en fazla tezin Gazi Üniversitesi'nde hazırlandığı görülmüştür. Bunu sırasıyla Marmara, Atatürk, Çanakkale Onsekiz Mart, Hacettepe Üniversitelerinin takip ettiği tespit edilmiştir. Benzer şekilde Çifçi (2017) araştırmasında en fazla Gazi ve Marmara Üniversitelerinde tez yazıldığı sonucuna ulaşmıştır. Sever (2021) sosyal bilgiler eğitimi konusunda yazılan doktora tezlerini incelediği araştırmasında, en fazla çalışmanın Gazi Üniversitesi'nde yapıldığını belirlemiştir. Schreglmann (2016) program geliştirme ile ilgili tezleri incelediği araştırmasında, hazırlanan tezler arasında Hacettepe Üniversitesi'nin olduğunu belirtmiştir. Gazi, Marmara, Hacettepe vb. üniversitelerde daha fazla çalışma yapılması, bu üniversitelerin kuruluş itibarıyla diğer üniversitelerden daha eski olmasından kaynaklandığı tahmin edilmektedir. Ancak bu bulguların aksine ülkemizin önde gelen üniversitelerden biri olan Orta Doğu Teknik Üniversitesinde, program geliştirmeye yönelik sadece üç çalışmanın yer alması dikkat çekici bir sonuç olarak öne çıkmaktadır.

Araştırma sonuçlarına göre, öğretim programları üzerine hazırlanmış olan 231 lisansüstü teze en fazla Yardımcı Doçent Doktor / Doktor Öğretim Üyelerinin danışmanlık yaptığı tespit edilmiştir. Yine tezlerin 79'unda Profesör, 63'ünde ise Doçent unvanlı öğretim üyelerinin danışmanlık yaptığı görülmüştür. Benzer şekilde Polat (2013) da araştırmasında, Yrd. Doç. Dr. unvanına sahip olanların daha fazla danışmanlık yaptığı sonucuna ulaşmıştır. Dağlı ve Yazıcı (2020) fen bilimleri eğitimi alanında yapılmış yüksek lisans tezlerini inceledikleri araştırmalarında, Yrd. Doç. Dr./Dr. Öğr. Üyesi ve Doç. Dr. unvanına sahip olanların daha fazla danışmanlık yaptıklarını belirlemiştir. Coşkun ve arkadaşları (2014) araştırmalarında, en fazla Yrd. Doç. Dr. unvanına sahip olanların danışmanlık yaptığı sonucuna varmıştır. Bu bulguların aksine Kemiksiz (2021) yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitapları üzerine yapılmış araştırmaların eğilimlerini incelediği araştırmasında, Prof. Dr. ve Doç. Dr.

unvanına sahip olanların Dr. Öğr. Üyesi unvanına sahip olanlara göre daha fazla çalışma yaptıkları sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca Canlı ve Tepeli (2019) araştırmalarında Prof. Dr. unvanına sahip olanların daha fazla danışmanlık yaptıklarını tespit etmiştir.

Sonuç olarak, 2010-2022 yılları arasında Türkiye’de öğretim programları üzerine 190’ı yüksek lisans, 41’i doktora olmak üzere 231 lisansüstü tezin hazırlandığı, konuyla ilgili en fazla 2019 yılında tez çalışmasının yapıldığı belirlenmiştir. Ayrıca öğretim programları ile ilgili en çok Gazi Üniversitesi’nde lisansüstü tez çalışmasının tamamlandığı, Eğitim Programları ve Öğretim branşının önde geldiği, tezlerin çoğunda yardımcı doçent doktor / doktor öğretim üyesi unvanındaki öğretim üyelerinin danışmanlık yaptığı görülmüştür.

Öneriler

Araştırma sonuçlarından hareketle şu önerilerde bulunabilir:

Doktora tezlerinin yüksek lisans tezlerinden daha az olduğu belirlenmiştir. Öğretim programları ve program geliştirmeye yönelik daha fazla doktora tezi hazırlanabilir.

Biyoloji eğitimi, çocuk gelişimi, fizik eğitimi, felsefe eğitimi gibi branşlara yönelik çok az çalışma yapıldığı görülmüştür. Bu branş/alanlara yönelik daha fazla lisansüstü çalışma yapılabilir.

Araştırma ve Yayın Etiği

Bu çalışmada, Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi’nde belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergede *Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler* başlığı altında açıklanan eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Etik Kurul İzni

Çalışma herhangi bir etik kurul izni gerektirmemektedir.

Yazarların Katkı Oranı

Çalışmanın hazırlanmasında yazarlara eşit oranda katkı sağlamışlardır.

Çıkar Çatışması

Araştırmada, çıkar çatışmasına dair bir durum bulunmamaktadır.

Kaynakça

- Ataman, G. Ö. (2019). Müzik öğretmenliği bilim dallarında yapılan flüt ile ilgili lisansüstü tezlerde araştırma eğilimleri. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22(41), 113-132.
- Atasönmez, S. S. (2008). *Program geliştirme süreci doğrultusunda yeni ilköğretim programlarının incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Elazığ: Fırat Üniversitesi.
- Baki, Y. (2019). Yabancılara Türkçe öğretimi alanındaki araştırmaların eğilimleri. *International Journal of Language Academy (IJLA)*, 7(3), 22-41.
- Canlı, G. M. & Tepeli, Y. (2019). Dil bilgisi öğretimi üzerine yapılmış doktora tezlerinin sistematik olarak incelenmesi. *International Journal of Social Science Research*, 8(2), 60-87.
- Coşkun, İ., Dündar, Ş. & Parlak, C. (2014). Türkiye’de özel eğitim alanında yapılmış lisansüstü tezlerin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (2008-2013). *Ege Eğitim Dergisi*, 15(2), 375-396.
- Çalık, M. & Sözbilir, M. (2014). İçerik analizinin parametreleri. *Eğitim ve Bilim*, 39(174), 33-38.

- Çifçi, T. (2017). Türkiye’de coğrafya eğitimi alanında yapılmış lisansüstü tezlerin eğilimleri. *Journal of History Culture and Art Research*, 6(4), 864-887.
- Dağlı, A. & Yazıcı, M. (2020). Fen bilimleri eğitimi alanında 2014-2017 yılları arasında yapılan yüksek lisans tezleri üzerine bir araştırma. *Harran Maarif Dergisi*, 5(1), 113-152.
- Eyüp, B. (2020). Türkçe öğretmenleri ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin eğilimleri: Bir içerik analizi. *RumeliDe Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 21, 536-558.
- Glesne, C. (2012). *Nitel araştırmaya giriş*. (Çev. Ed: A. Ersoy ve P. Yalçınoğlu), Anı yayıncılık.
- Gömlüksiz, M. N. & Bozpolat, E. (2013). Eğitim programları ve öğretim alanındaki lisansüstü tezlerin değerlendirilmesi. *International Journal of Social Science*. 6(7), 457-472.
- Hazır-Bıkmaz, F., Aksoy, E., Tatar, Ö. & Altınyüzük, C. (2013). Eğitim programları ve öğretim alanında yapılan doktora tezlerine ait içerik çözümlemesi (1974-2009). *Eğitim ve Bilim*, 38(168), 288-303.
- Karataş, Z. (2015). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1), s.62-80
- Kaya-Donmuş, V. & Eroğlu, M. (2021). Türkiye’de teknoloji ile ilgili yapılmış eğitim programları ve öğretim lisansüstü tezlerin teknoloji ve araştırma eğilimleri: 2015-2020 dönemi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi KSÜSBD*. 18(2), 772-807.
- Kemiksiz, Ö. (2021). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitapları üzerine yapılan araştırmaların eğilimleri. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16, 34-56.
- Kozikoğlu, İ. & Senemoğlu, N. (2016). Eğitim programları ve öğretim alanında yapılan doktora tezlerinin içerik analizi (2009-2014). *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 40(182), 29-41.
- Küçüközer, A. (2016). Fen bilgisi eğitimi alanında yapılan doktora tezlerine bir bakış. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 10(1),107-141.
- Maden, S. (2021). Türkçe ders kitapları ile ilgili lisansüstü tezlerin eğilimleri: Bir içerik analizi. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 6(1), 30-45.
- Ozan, C. ve Köse, E. (2014). Eğitim programları ve öğretim alanındaki araştırma eğilimleri. *Sakarya University Journal of Education*, 4(1), 116-136.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. (2. Baskı). SAGE Publications.
- Önal, A. & Maden, S. (2021). Türkçe eğitimi ile ilgili 2015-2019 yılları arası lisansüstü tezlerin araştırma eğilimleri. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23(3), 929-941.
- Polat, M. (2013). Fen bilimleri eğitimi alanında tamamlanmış yüksek lisans tezleri üzerine bir araştırma: Celal Bayar Üniversitesi örneği. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35, 46-58.
- Schreglmann, S. (2016). Türkiye’de program geliştirme konusu ile ilgili yapılan yüksek lisans ve doktora tezlerinin içerik analizi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(43), 1492-1500.
- Sever, I. (2021). Türkiye’de sosyal bilgiler eğitimi konusunda yazılan doktora tezlerinin incelenmesi: Bir içerik analizi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(32), 601-624.

- Sezer, A., İnel, Y. & Gökalp, A. (2019). Çalışma grubu sosyal bilgiler öğretmeni olan Türkiye'deki lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(2), 1-17.
- Şentürk, C., & Yazar, İ. (2021). Türkçe öğretimi üzerine yapılan lisansüstü çalışmaların analizi. *International Journal of New Trends in Arts, Sports & Science Education*. 10(4), 258-276.
- Ustabulut, M. Y. (2021). Türkçe öğretiminde yansıtıcı düşünme uygulamalarına ilişkin araştırmaların eğilimleri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 10(3), 1089-1104.
- Yağan, S. A. & Çubukçu, Z. (2019). Eğitim programları ve öğretim alanında tamamlanmış doktora tezlerinin içerik analizi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36(1), 157-176.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (5. Baskı)*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yorulmaz, B. (2016). Türkiye'de din eğitimi alanında yapılan lisansüstü çalışmalar hakkında genel bir değerlendirme. *Marmara Üniversitesi Öneri Dergisi*, 12(46), 41-62.